

Haber Çevirisi ve Rusçadaki Söz Sanatlarının Türkçeye Aktarımı*

News Translation and Transmission of Russian Figures of Speech into Turkish

Doğa ARAL** | Leyla Çiğdem DALKILIÇ***

*Bu makale, Doç.Dr. Leyla Çiğdem DALKILIÇ danışmanlığında yürütülp 2022 yılında tamamlanan "Rusçadan Türkçeye Basın Çevirilerinde Söz Sanatları" (Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2022) başlıklı yayınlanmamış yüksek lisans tezinden hareketle üretilmiştir. Aynı zamanda Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Akademik Çeviribilim Çalışmaları Kongresinde (Eylül, 2022) sözlü bildiri olarak sunulmuş ve bildiri kitabında özet olarak basılmıştır.

**Arş. Gör. İstanbul Aydın Üniversitesi Yabancı Diller Yüksekokulu Rusça Mütercim-Tercümanlık Bölümü, İstanbul, Türkiye. Elmek: dogaaral@aydin.edu.tr, orcid.org/000-0001-5211-3486

*** Doç.Dr. Leyla Çiğdem Dalkılıç, Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi, Slav Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, Rus Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Öğretim Üyesi, Elmek: lcdalkilic@ankara.edu.tr, orcid.org/0000-0001-8801-6792

Gönderilme Tarihi / Received Date:

20 Mart 2023

Kabul Tarihi / Accepted Date:

24 Haziran 2023

Atıf/Citation: Aral D. - Dalkılıç L. (2023). Haber Çevirisi ve Rusçadaki Söz Sanatlarının Türkçeye Aktarımı doi.org/10.30767/diledeara.1380253

Copyright © 2023

Dil ve Edebiyat Araştırmaları

tded.org.tr | 2023

Öz

Söz sanatları, ifadeye güç, canlılık ve etkileycilik katma gibi işlevlere sahip olmaları bakımından etkili dil kullanımının önemli araçları olarak kabul edilir. Bilgi vermek ve kitleleri etkilemek gibi işlevlere sahip olan haber metinlerinde okuyucunun dikkatini ve ilgisini çekmek için söz sanatlarının kullanılması sıklıkla tercih edilir. Söz sanatları kavramı, Rus dilbiliminde mecazlar ve stilistik figürler olarak iki temel grupta incelenmesinin yanı sıra deyimler, kalıplaşmış ifadeler, atasözleri gibi çeşitli yapılar da işlevleri bakımından söz sanatları içerisinde değerlendirilebilmektedir. Sözü edilen çeşitli ifade yöntemlerinin basın dilinde kullanılması önem taşımaktadır ve sahip oldukları anlamsal değerlerinin çeviri esnasında da korunması gerekir ancak söz sanatlarının varlığı çeviri sürecinde zorluk yaratabilecek bir unsurdur. Bu durumdan hareketle yapılan bu çalışmada, uluslararası iletişimin sağlanmasında büyük öneme ve etkiye sahip olan haber çevirileri, Rusça-Türkçe dil çiftinde söz sanatları kullanımı ekseninde ele alınmıştır. Çalışmanın amacı, çevirmen kararları doğrultusunda söz sanatlarının çevirisinde kaynak dilde kullanılan söz sanatının taşıdığı üslupsal ve anlamsal değerini erek dilde korunup korunmadığını araştırmak, çeviride güçlük yaratan durumları belirlemek ve tercih edilen çeviri strateji ve uygulamalarını açıklamaktır. Bu amaç doğrultusunda, inceleme için örnekler dijital basından tarama yöntemi ile elde edilmiştir. İnceleme, toplumsal-politik alandan Rusça haberlerin ve Türkçe çevirilerinin karşılaştırılmalı betimsel analizinin yapılması ve çeviri stratejilerinin belirlenmesi doğrultusunda gerçekleştirilmiştir. Cümle ve metin düzeyinde yürütölen incelemeler sonucunda Rus basın dilinde söz sanatları kullanımı ve Türkçeye çevirilerinin üslup ve anlamsal özellikleri ortaya konulmuş olup, Rusça haber metinlerinde söz sanatlarından en çok haber başlıklarında yararlandığı, bununla birlikte haberi daha ilgi çekici hale getirmenin amaçlandığı gözlemlenmiştir. Bunların yanı sıra incelenen örnekler özelinde en sık kullanılan söz sanatları türleri ve çevirilerinde genellikle tercih edilen strateji ve uygulamalar belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler : Haber çevirisi, Söz sanatları, Basın dili, Rus dili, Rus basını

Abstract

Rhetoric (figures of speech) is considered an important tool of effective language use in terms of having functions such as adding power, spirit, and effectiveness to the expression. In news texts that have functions such as giving information and influencing the masses, it is often preferred to use rhetoric to attract the attention and interest of the reader. The rhetoric concept can be evaluated in Russian linguistics in two basic groups as metaphors and stylistic figures, various structures such as idioms, stereotypes, and proverbs in terms of their functions. It is important that the various expression methods mentioned are used in the language of the press and their semantic values should be preserved during translation, but the presence of rhetoric is a factor that can create difficulties in the translation process. In this study, news translations that have significant importance and impact in providing international communication are discussed around the use of rhetoric in the Russian-Turkish language pair. The aim of the study is to investigate, according to the translator's decisions, whether the stylistic and semantic value of the rhetoric used in the source language is preserved in the target language, to identify the situations that create difficulties in translation, and to explain the preferred translation strategies and practices. For this purpose, examples for the research were taken from the digital press. As a result of the analysis, the use of rhetoric in the Russian press language, the stylistic and semantic features of their translation into Turkish have been revealed and it has been observed that rhetoric is mostly used in Russian news headlines to make the news more interesting. Besides these, the most frequently used types of rhetoric and the strategies that are generally preferred in their translations have been determined for the examples examined. **Keywords:** News translation, Figures of speech, Journalistic style, Russian language, Russian press

Extended Summary

Language, according to its usage area and purpose, as a phenomenon of great individual and social importance shows different characteristics. Investigation of the features that emerge in the use of language is researched in the direction of the science of Stylistics that continues to exist as a separate discipline in Linguistics today, in studies on the practical aspect of language. A sub-branch of Functional Stylistics reveals five functional styles in the Russian language. One of these styles is the press style, in other words, the journalistic style. Press language has two important functions: To inform and to impress the masses. In this context, the primary principle is the correct transmission of the information in news translations. However, it's not enough to convey the information correctly, but also the language must be used as effectively as in the source text. Thereby, another point to be noted is that the rhetoric translation used in the source text can be transferred to the target language with the same impressiveness to diversify the language in the expression of information and make it beautiful and impressive. The language in which the news is produced in news texts is specific to that language, society and culture. Not only the language, but the content of the news, the information to be transferred and the main message to be given are intended the audience that speaks that language and lives in that society. In such a translation process, the news is kind of reproduced.

Communication and interaction news and press texts, and their translations have an important role in intercultural information exchange. Nowadays with the digitalization of journalism, the news produced by international news agencies spread, thanks to translation, out of the country or language in which they were produced. Some difficulties are encountered in the process of news translation as in every translation process from one language to another in different fields. One of them is the use of language specific to the language that the news is produced and the culture of that country. Within the language system, the use of rhetoric plays a major role in creating uniqueness. Expressions that contain rhetoric and high semantic power might not have the same effect when translated into the target language. This causes a difference between the meaning and effectiveness of source news text and the meaning and effectiveness of translated news text.

The aim of this study is to reveal how the rhetoric takes place in the Russian press language, what functions it has, how it is translated into Turkish, and how it contributes to the expression of the product. In this study, linguistic similarities and differences based on rhetoric in the pair of Russian-Turkish language were examined through translated texts, and the use of rhetoric and translation strategies were tried to be revealed. The reflectivity of the rhetoric to the translation and expression's value were handled through meaning and their situation in translation was tried to be analyzed.

Basic approaches and concepts in Russian and Turkish Linguistics' rhetoric and their translation have been examined in terms of the scope of the study. In this sense, the theoretical framework of the study is based on the studies and approaches of many researchers such as, M. N. Kojina, L. V. Rijkova-Grisina, D. E. Rozental, G. Ya. Solganik, D. Aksan, D. Günay, G. Karaağaç, G. Aytaç, M. Yazıcı.

From the point of view that press translation is not only a linguistic process, but also has a social, cultural, political, ideological, and artistic aspect, the examples in the review section of this study are from the informative news texts that were prepared between 2017-2022 by Russian press

organizations, in the socio-political and cultural field and obtained from the translations that took place in the Turkish press.

According to the results obtained from the analysis, it has been determined that rhetoric is mostly used in primarily news headlines in Russian news texts. At the same time, it has been detected that tropes are used excessively in news texts and the most used rhetoric are *metaphor, epithet, litotes, synecdoche, periphrasis, simile, and hyperbole*; figures that are used frequently are *parallelism, anaphora, anastrophe, antithesis, apostrophe*, and *rhetorical question*, and the most preferred translation strategies during their translations are *word for word translation, customization*. Considering this information, it has been observed that the translations of press texts from Russian to Turkish are generally carried out depending on the source text, however, an *adaptation* strategy is preferred for the translations of stereotypes such as idioms and proverbs. In the translations that are made for the target audience, although there is no metaphoric or figurative expression in the Russian source text, it has been observed that the use of rhetoric is frequently used in Turkish translation in an effort to attract the attention of the reader to the news.

Giriş

Haber metinleri gibi iletişimsel işleve sahip metinler yazıldığı dile ve kültüre özgü özellikler taşımaları bakımından çeviri alanında ayrı bir araştırma konusu olarak karşımıza çıkar. Bir dilden başka bir dile çeşitli alanlarda yapılan her çeviri sürecinde olduğu gibi haber çevirisi sürecinde de birtakım zorluklarla karşılaşılır. Haber dilinin etkileyciliğini arttırmak için söz sanatları kullanımına sıklıkla başvurulur ve kaynak dilde söz sanatları içeren anlamsal gücü yüksek ifadeler, başka bir dile çevrildiğinde aynı etkiyi sağlayamayabilir. Bu da kaynak haber metninin anlamı ve etkileyciliği ile çeviri haber metninin anlamı ve etkileyciliği arasında bir farkın oluşmasına sebep olur.

Bu çalışmada, iletişimin ve haber alma biçimlerinin dijitalleştiği bir dönemde elektronik basında Rusça-Türkçe dil çiftinde çeviri dilinin nasıl bir önem kazandığı ve ne tür dil kaygılarıyla hareket edildiğinin araştırılması hedeflenmiştir. Bu doğrultuda Rus basın dilinde söz sanatlarının ne şekilde yer aldığı, ne gibi işlevlere sahip olduğu, çevirmen kararları doğrultusunda Türkçeye ne şekilde çevrildiği ve ortaya çıkan ürünün ifadesine ne şekilde katkıda bulunduğunu ortaya koymak amaçlanmıştır. Rusça-Türkçe dil çiftinde söz sanatları temelinde dilsel benzerlikler ve farklılıklar, bu iki dilin sahip olduğu retorik zenginlikler çeviri metinler üzerinden incelenerek haber metinlerinde söz sanatlarının kullanım özellikleri ve çeviri stratejileri ortaya konulmaya çalışılmıştır. Çeviriye söz sanatlarının aktarılabilirliği, anlamsal değerleri ile metne yansıma şekilleri de ayrıca incelenmiştir. Bu anlamda çalışma, karşılaştırmalı ve betimsel bir özellik taşımaktadır. Çalışmanın teorik çerçevesi M. N. Kojina, L. V. Rijkova-Grişina, D. E. Rozental, G. Ya. Solganik, D. Aksan, D. Günay, G. Karaağaç, G. Aytaç, M. Yazıcı gibi pek çok araştırmacının çalışmalarına ve konuya yaklaşımlarına dayanmaktadır. Haber çevirisinin yalnızca dilsel bir işlem olmadığı, sosyal, kültürel, siyasi, ideolojik, sanatsal yönünün de bulunduğu bakış açısıyla bu çalışmanın inceleme bölümündeki örnekler 2017-2022 yılları arasında yayımlanmış sosyal, politik ve kültürel alandan kaynak ve çeviri metinler elektronik yayın yapan *Eurotopics, Kommersant, Ria Novosti, Sputnik, TASS* ve *Vedomosti* gibi haber kaynaklarından elde edilmiştir. Bu bağlamda incelememiz 32 haber metni üzerinden yürütülmüştür.

Söz sanatlarının haber metinlerinde kullanımının ifadeye katkısı ve Türkçeye çevrilebilirliğini araştırmak için öncelikle haber dili, haber çevirisi, söz sanatları kavramı ve işlevleri hakkında

literatür ele alınmış olup yapılan incelemeler sonucunda elde edilen bulgular üzerinden Rusçadan Türkçeye söz sanatlarının aktarılmasına ilişkin tespitlerde bulunulmuştur.

Haber Dili ve Çevirisi

Kültürler arası bilgi alışverişi, iletişim ve etkileşimde basın olgusu, haber metinleri ve bunların çevirileri önemli role sahiptir. Günümüzde gazeteciliğin internet ortamına taşınmış olmasıyla birlikte her an her yerde dünyadaki gelişmelerden haber ajanslarının internet siteleri ya da sosyal medyada hesapları ve mobil haber uygulamaları üzerinden anlık haber takibi yapılabilmektedir. Buna bağılı olarak yapılan basın veya haber çevirileri okuyucu tarafından doğru bilginin edinilmesinde birincil öneme sahiptir. Günümüzde basın kavramı değişikliğe uğramış ve “elektronik basın”, “internet gazeteciliği” gibi kavramlar hayatımıza girmiştir. “Dünya basını”, “dış basın”, “yabancı basın” gibi isimlerle adlandırılan, uluslararası haber ajanslarının ürettiği haberler, üretildikleri ülke ya da dilin dışına çeviri sayesinde yayılırlar. Bu çerçevede en popüler yabancı basın kuruluşları çok dilde yayın yapma eğilimindedir. Örnek olarak, 2023 yılında Türkçe de dâhil olmak üzere uluslararası basın kuruluşlarından Amerika merkezli VOA (*Amerika'nın Sesi*) 48 dilde, Almanya merkezli DW (*Deutsche Welle*) 31 dilde, Rusya merkezli Sputnik 30 dilde, İngiltere merkezli BBC 29 dilde, AB merkezli Euronews ise 17 dilde yayın yapmaktadır. Çok dilli yayın sürecinde çeviri haberi üreten kişiler gazeteci, haber editörü ya da çevirmen olabilir.

Haber dilinde önemli olan haberi okuyanın anlayabileceği bir dil kullanmaktır. Bu durum basın ve medya alanında çeviri sürecinde hedef kitlenin önemini gözler önüne sermektedir. Bütün haberler yayınlandığı yer ve kitle için önemlidir, dış basından bir haber çevrilirken de bu önem hesaba katılarak Türk okur için önemli olabilecek haberlerin seçilip çevrilmesi tercih edilir. Haber çevirisinde hangi haberin önemli olup olmadığının kararı verebilmek önemlidir ve haber çevirisi aslında o haberin tekrar üretimi anlamına gelmektedir. Bu yüzden hem orijinal haberin hem de çeviri haberin diline çok iyi bir şekilde hâkim olmak gerekmektedir. Bu anlamda, çeviri haberi üreten kişiler için gazeteci-çevirmen tanımlaması bizce daha doğru olacaktır.

Dil, bireysel ve toplumsal açıdan büyük öneme sahip bir olgu olarak kullanım alanı ve amacına göre farklı özellikler gösterir. Dilin kullanımında ortaya çıkan özelliklerinin araştırılması dilin uygulamalı yönüyle ilgili yapılan çalışmalarda günümüzde *dilbilimin* içerisinde ayrı bir bilim dalı olarak varlığını sürdüren *stilistik bilimi* doğrultusunda araştırılmaktadır. Dilin iletişimsel yönü ile bağlantılı olarak kullanım özelliklerinde ortaya çıkan farklar dilin stillerini oluşturur. Rus dilinde işlevsel stiller beş gruba ayrılır Bunlar: resmi-iş stili (*официально-деловой*), basın-yayın stili (*газетно-публицистический стиль*), bilimsel stil (*научный стиль*), konuşma stili (*разговорный стиль*) ve edebi stil (*художественный стиль*)’dir. (Kojina-Duskayeva, 2011:285).

Bu stillerden biri olan basın-yayın stili, Rus dilinde gazetecilik stili olarak da adlandırılır. Bu çalışmada basın ve haber dili olarak adlandırılacaktır. Basın dilinin en önemli iki işlevi bilgi vermek ve kitleleri etkilemektir. Bu bağlamda, haber çevirilerinde bilgi içeriğinin doğru aktarılması birincil hedeftir ancak bilginin doğru aktarılması tek başına yeterli olmayıp aynı zamanda dilin kaynak metinde olduğu kadar etkileyici kullanılması da beklenir. Dolayısıyla diğer dikkat edilmesi gereken nokta, bilginin ifade edilmesinde dili çeşitlendirmek, güzel ve etkileyici hale getirmek için kaynak metinde kullanılan söz sanatlarının çevirisinin yine aynı etkileycilikte erek dile aktarılabilmesidir. Televizyon, radyo, gazete, dergi ve sosyal medya gibi kitleleri bilgilendiren, eğlendiren ve kişiler arası iletişimi sağlayan araçların tümü kitle iletişim araçları olarak

adlandırılır. Bu araçlar siyasi, kültürel ya da gündeme dair haberleri kitlelere ulaştırır ve insanların düşünce ve tutumlarını etkileme ve yönlendirme açısından önemli bir güce sahiptir. Kitle iletişim araçlarının toplum üzerindeki etkisi, davranış ve düşünme biçimlerinde olduğu kadar dil kullanımında da kendini gösterir. Çünkü bu araçların gücünü oluşturan en önemli araç kullanılan dil ve üsluptur (Çolak, 2020: 39-40).

Kitle iletişim araçlarının içerisinde değerlendirilen basın, kültürel ve ideolojik bir araçtır. Yazılı ve sözlü olmak üzere farklı türlere sahip olan basında, toplumu ilgilendiren güncel sorunlar, politik, ekonomik, felsefi, kültürel ve günlük yaşamdan oldukça çeşitli konular yer alır. Basın dilinde güncel sosyal konular ele alındığı için buralarda çokça toplumsal-siyasi söz varlığına ait kelimeler kullanılmaktadır. Dilin kitleleri etkileme ve bilgi verme işlevleri basın dilinde kendisini gösterir. Kültüre ve ideolojiye bağlı olarak basın, bazı durumları ön plana çıkarmak, gözler önüne sermek ve tüm bunları etkileyici bir dil kullanarak yapmak için söz sanatlarından yararlanır. Bu anlamda basın dilinden düz bir anlatım beklenemez. Basın dilinde nasıl söylenildiği ne söylenildiği kadar önemli sayıldığı için haberin içeriği kadar haberin aktarılma biçimi, seçilen sözcükler, anlatım, gazetecinin/çevirmenin tutumu haber dilinin niteliğini belirleyici etkenlerdir.

Basın dilinin işlevleri üzerine çeşitli tanımlamalar mevcuttur. Yıldız'a göre "kitle iletişim araçları toplumsal boyutta ve sürekli kullanılan iletişim biçimleridir, bu nedenle kitle iletişim araçlarının dili etkileme gücü oldukça fazladır" (2005:182). G. Karaağaç da "gazete dilinin, günlük dil ile konuşma diline çok yakın bir dil olduğunu ve ölçünlü dilin yaratılmasında gazete dilinin büyük öneminin bulunduğunu" (2018:419) ifade eder. Bu tanımlamaların ortak noktası dilin, kitle iletişim araçlarının dilini etkileyeceği gibi kitle iletişim araçlarının da dili değiştirip geliştirdiğidir. Basın dilinin temel özelliklerinden biri de doğası gereği her zaman güncel olmasıdır.

O. Kozan, çağdaş Rus gazete dilinin yabancı kökenli sözcüklerin kullanılması, yeni sözcüklerin türetilmesi, Batı dillerine özgü dil oyunları ve politik doğruculuk gibi üslup değişikliklerinin uygulanması, Sovyet dönemi dilinin değiştirilerek kullanılması ve kilise diline ait öğelerin kullanılması gibi özelliklere sahip olduğunu ifade eder (2014:24). Türk gazete dilinde ise, en çok kullanılan metin türlerinin haber ve yorum olduğunu, manşetlerin ve başlıkların sözdiziminde isim cümlesi ve kalıplaşmış ifadelerin kullanıldığını, farklı söylemlerin bir arada oluşu, çeviribilimsel olarak sapmaların, anlambilimsel olarak yeni sözcük birlikteliklerinin yer aldığını, sözcükbilimsel olarak ise deyimler, ikilemeler, söz sanatları, kalıp sözler, terimler gibi dil özelliklerinin görüldüğünü belirtir (2014:33-34).

G. Ya. Solganik'e göre, "Rus basın dilinde okuyucuyu etkileme işlevi özellikle söz diziminde kendisini belirgin bir şekilde gösterir. Basın dilinde çeşitli sözdizimsel araçlar kullanılır, en yaygın olanları stilistik paralellik, ön yineleme, art yineleme, tezat vd.'dir. Basın dilinin sözcük dağarcığı içerisinde ise bilgi barındıran isim yapılarının sıklıkla kullanıldığını ifade eder" (2016:205). Bu yapılar örnek olarak *предвыборная кампания* (seçim kampanyası); *сложная политическая обстановка* (zorlu siyasi durum); *официальная позиция* (resmi pozisyon) vb. gösterilebilir.

Basın dili canlılık, ifadede etkileycilik kavramlarıyla sıkı bir ilişki içerisinde. Basın dilinde mecaz anlamlara sahip kalıplaşmış ifadeler, deyimler, eski-yeni sözcükler de söyleme canlılık katmak üzere sıkça kullanılmaktadır. Bu alanda söylemlerin canlılığını ve ifade gücünü arttıran bir başka faktör de söz sanatlarıdır. Bir sonraki bölümde daha detaylı olarak ele alınan Rusçada söz sanatları kullanımı, tıpkı sözcüklerde olduğu gibi kullanım alanları ve ifadeye kattıkları güç

bakımından üslupsal farklılıklar da göstermektedirler. Karasenko'ya göre, "Gazetecilikte bilgi vermenin yanı sıra verilen bilginin değerlendirilmesi de gerektiğinden değerlendirici, niteleyici sözcükler (değerlendirme anlamı taşıyan *epitetler*, nötr anlama sahip *arkaik* sözcükler, standart dilin dışındaki sözcükler, *İncil*'den alınma ifadeler ve mecaz anlama sahip özel alan sözcükleridir (2018:150). Söz sanatlarını daha detaylı olarak bir sonraki kısımda ele alacağız.

Haber dili ve çevirisinde önemli olan haberi okuyanın anlayabileceği bir dil kullanmaktır. Bu bakımdan hem orijinal haberi yazarken hem de farklı dillere çevirirken çeşitli türden dil kaygılarıyla hareket edilmesi gereklidir. Başka bir deyişle, hem doğru haber verme hem de aynı anda anlaşılır olma kaygısına sahip olunması gerekir. Kaynak dil için anlaşılır ve yerinde kullanılan bir ifade, erek dil için aynı özelliklere sahip olmayabilir. Haber çevirisi, bir anlamda o haberi tekrar üretmek demektir bu yüzden erek dilin habercilik diline iyice hâkim olmak gerekir. Basın çevirisindeki en ufak bir hatanın ya da anlaşılmayan durumun yapacağı etki, ortaya çıkaracağı hoşnutsuzluk daha kitlesel olacaktır. İnce-Dizdar'ın ifade ettiği gibi "Gazetecilik söylemi toplumda çoğu kez özel bir uzmanlık alanına ait bir söylem olarak görülmediği gibi çeviri eğitiminde de gazete metinleri çevirisinin kolay olduğu düşünülür. Oysa haber metinleri, çevirmenler için tuzaklarla doludur; o metinlerde genel ve günlük dilde yakın bir dil kullanıldığı için yanıltıcıdır" (2019:20). Haber metinleri bilgi verici nitelikte metinler olduğundan çeviri eksiksiz olarak gerçekleştirilirken aynı zamanda herkes tarafından kolayca anlaşılabilir bir dille yazılmış olmalıdır. Kaynak metinde söylenenleri eksiksiz olarak ve hedef dil okurlarının algılama alışkanlıklarına uygun, anlaşılır biçimde aktarmak hedeflenmelidir (2019:112).

M. Ammann "Akademik Çeviri Eğitimine Giriş" (2008) isimli çalışmasında bir çeviri sırasında ortaya çıkabilecek sorunların *kültüre ilişkin*, *konuya ilişkin* ya da *dile ilişkin* olabileceğini ifade eder. Kültüre ilişkin sorunlar çevirmenin ilgili kültüre sadece aşına olduğu, hâkim olmadığı durumlarda; konuya ilişkin sorunlar çevirmenin ilgili konuyu o kültüre uygun bir şekilde nasıl aktarabileceğini tayin edemediğinde ortaya çıkar. Dile ilişkin sorunlar ise ilgili dile ve kültüre özgü ifadelerle ilgilidir, çevirmenden o dilde metin oluşturma geleneklerini yapısal ve ifadesel olarak iyi bilmesi beklenmektedir (2008:94-95). Söz sanatlarının çevirisi esnasında bu sorunlardan hangileriyle karşılaşılabilirliğini inceleme kısmında Rusça ve Türkçe özelinde ortaya koymaya çalışacağız.

Söz Sanatları ve İşlevleri

Dilde alışılmışın dışına çıkma, az sözle çok şey söyleme, ifadeye canlılık ve etkileyicilik katma söz sanatlarının kullanımıyla gerçekleşir. Edebi sanatlar olarak da adlandırılan söz sanatları, dilin zenginliği olarak kabul edilir. Bu açıdan bakıldığında söz sanatları, dilin sadece estetik işleviyle bağlantılı olarak görünse de söz sanatlarına sadece edebi metinlerde değil her tür metinde ve konuşma dilinde sıkça rastlanmaktadır. Söz sanatlarından basın dilinde, özellikle reklam ve siyasi propaganda dilinde çokça yararlanıldığı görülür. Bu tür metinlerde söz sanatlarının kullanıldığı ifadelerde söylenmek istenen farklı bir şekilde söylenir.

Söz sanatlarının sınıflandırılması konusunda hem Rusça hem de Türkçe kaynaklarda çeşitli görüş ve yaklaşımlar bulunmaktadır (Rozenal, 2001; Moskvın, 2007; Desyayeva-Arefyeva, 2008; Demidova, 2011; Alekseyev, 2012; Kupina-Matveyeva, 2013; Rijkova-Grişina, 2015; Solganik, 2016): Rus dilinde yapılan çalışmalarda söz sanatları temel olarak mecazlar (*тропы*) ve stilistik figürler (*стилистические фигуры*) olmak üzere iki grupta incelenir. **Mecazlar**, temel olarak sözcüğün birincil anlamının dışında kullanılmasını ifade eder. Mecazların temelinde birbirine

benzeyen iki olgunun karşılaştırılması yatar. Mecazi söylemde dilde ekonomi ortaya çıkar, az sözle çok şey ifade edilir. Rusçada tropi (*тропы*), İngilizcede *tropes*, Türkçede ise mecazlar ya da mecaza dayalı söz sanatları olarak adlandırılan bu gruba *abartma*, *ad aktarması*, *alegori*, *dolaylama*, *epitet*, *ima*, *ironi*, *kapsamlama*, *karşılaştırma-benzetme*, *kişileştirme*, *küçültme*, *metafor* ve *örtmece* dahil edilmektedir. **Stilistik figürler** grubu içerisine ise *art yineleme*, *ayırma*, *bağlaçsızlık*, *çok bağlaçlılık*, *derecelendirme*, *devriklik*, *eksiltme*, *oksimoron*, *ön yineleme*, *paralellik*, *retorik hitap*, *retorik soru*, *retorik ünlem*, *susma* ve *tezat* dahil edilmektedir. Stilistik figürleri mecazlardan ayıran özellik stilistik figürlerin ifadeyi güçlendirmek için kullanılan çeşitli sözdizimsel yapılar olmasıdır. Stilistik figürler mecazlar gibi ek bir anlam taşımazlar, ancak sözdizimsel olarak etkileyici vurgulamalar yaparlar. Bu sınıflandırmaya ek olarak mecazlar ve stilistik figürlerin dışında çeşitli kalıplaşmış ifadelerin (deyimler, atasözleri, kanatlı ifadeler, özdeyişler ve aforizmalar) de söz sanatları içerisinde değerlendirildiği çalışmalar da mevcuttur (Bobilev-Korobkova, vd., 2009).

Söz sanatları Rus dilinde betimsel-ifadesel araçlar (*изобразительно-выразительные средства*) olarak da adlandırılır. Mecazlar grubu söz sanatları, dilin söz varlığı ile bağlantılı olması açısından (*лексические средства*) dilin betimsel araçları; stilistik figürler grubu ise sözdizimi ile bağlantılı olduğu için (*синтаксические средства*) ifadesel araçlar olarak değerlendirilmektedir. Rus dilindeki söz sanatları kavramlarını aşağıdaki tabloda daha iyi anlamaya çalışacağız.

L. V. Rijkova-Grişina'nın *Hudojestvenniye sredstva izobrazitelno vrazitelniye sredstva yazıka i stilistiçeskiye figuri reçi* (Sanatsal Araçlar, Dilin Betimsel ve İfadesel Araçları ve Konuşmanın Stilistik Figürleri, 2015) ve Günay Karaağaç'ın *Dil Bilimi Terimleri Sözlüğü* (2018) isimli sözlüklerinden bu çalışmada söz sanatları terimlerinin seçilmesi, anlaşılması ve sınıflandırılmasında yararlanılmıştır. Tablo üzerinde verilen söz sanatlarına ilişkin açıklamalara da bu kaynaklardan ulaşılmıştır. Rusça kaynaklardan ulaşılan tanımların çevirileri tarafımızca yapılmıştır.

Tablo 1. Rus Dilinde Söz Sanatları ve İşlevleri

MECAZLAR (ТРОПЫ)		
Abartma (Гипербола)	“Bir olgunun boyutunun, gücünün veya değerinin abartılarak gerçek boyutunun ötesine taşınması” (2015:100).	“Эта задача так сложна, что я ее решу только через тысячу лет.” (Çev.: Bu soru o kadar zor ki onu anca bin yıl sonra çözerim.) “Она кричала так громко, что ее слышали на другом конце города.” (Çev.: Kadın o kadar çok bağıyordu ki sesini şehrin diğer ucundan bile duyuyorlardı.)
Ad Aktarması (Метонимия)	“Anlatılmak istenen kavram kullanılmadan iki nesnenin, kavramların, olguların benzerliğine dayanarak bir kelimenin veya ifadenin bir başkasıyla değiştirilmesi/yerine kullanılması” (2015:137).	“Мы съем ещё тарелку.” (Çev.: Bir tabak daha yiyeceğiz). Tabakta yenilen yiyecek yerine “tabak” sözcüğü ile ifade edilmiştir. “Он был в синем.” (Çev.: O mavi giymişti). Mavi renkli kıyafet yerine “mavi” ile ifade edilmiştir.
Alegori (Аллегория)	“Somut bir imgenin yardımıyla soyut bir kavramın tasvir edilmesi” (2015:59).	Beyaz güvercinin barışı, elinde terazi olan Themis (Фемида) heykelinin adaleti temsil etmesi evrensel alegorilere, Ruslar için gücün simgesi ayı iken Türkler için kurt olması kültürel alegoriye örnektir. Güncel bir örnek olarak günümüzde Rusya’da “Z harfi” alegori anlamı kazanmıştır.

Dolaylama (Перифраз)	“Bir kişinin, nesnenin, olgunun özel adı ya da adlandırması yerine kullanılan tanımlama, tanımlayıcı aktarımı” (2015:179).	“лев” = “царь зверей” (çev.: aslan = hayvanların çarı) [ormanların kralı] “Северная Венеция” = (Çev.: Kuzeyin Venediği) [St. Petersburg]
Eritet (Эпитет)	“Bir nesneyi, olayı veya kavramı tanımlayan, açıklayan ve bazı karakteristik özellikleri vurgulayan nitelene özellikli kelimeye verilen ad. Genellikle sıfat ya da sıfat-fiil görevinde olur” (2015:232).	“тайное соглашение” (çev.: gizli anlaşma), “горькая правда” (çev.: acı gerçek), “национальная гордость” (çev.: milli gurur), “радужные перспективы” (çev.: parlak beklentiler)
İma (Аллюзия)	“Kültürel gelenekte, konuşma dilinde veya edebi eserlerde yer alan ve herkes tarafından bilinen tarihsel, politik, mitolojik bir gerçeğin bir göstergesi olarak ima, insanların, kavramların ve olguların gizli bir karşılaştırmasını temsil eder ve söz konusu olaya ya da alıntılanan esere paralel olarak benzerliklerini ya da aksine farklılıklarını vurgular” (2015:144).	“Его мысли были словно Шерлок Холмс, разгадывающий тайну.” (Çev.: Onun düşünceleri adeta bir gizemi çözen Sherlock Holmes gibiydi.) Kişinin keskin zekasını tanımlamak için Sherlock Holmes karakterine bir ima kullanmıştır.
İroni (Ирония)	“Bir sözcüğün veya ifadenin alay oluşturmak amacıyla tam tersi anlamında, zıt bir bağlamda kullanılması., bir şey söylerken aslında başka bir şey kastedilmesi” (2015:116).	“Этот огромный трафик - самое лучшее, что могло случиться сегодня утром!” (Çev.: Bu devasa trafik bu sabah olabilecek en iyi şey!) Trafikte duyulan öfkeyi ifade etmek için ironi kullanılmaktadır.
Kapsamlama (Синекдоха)	“Bütünün yerine bir parçanın; parçanın yerine bütünü kullanılarak adlandırma yapılması” (2015:200).	“У меня есть новые колеса”. (Çev.: Benim yeni tekerleklerim var, yeni tekerlekler aldım) “колеса” sözcüğü burada arabanın tümünün yerine kullanılmaktadır.
Karşılaştırma- Benzetme (Сравнение)	“Birbirine benzeyen iki olguyu, birini diğzerinin yardımıyla açıklamak için karşılaştırmalı olarak tanımlanması” (2015:207).	“Я свободен, словно птица в небесах” (Çev.: Gök-yüzünde uçan kuş kadar özgürüm.) “Преданный как собака”(Köpek gibi sadık)
Kişileştirme (Олицетворение)	“Cansız varlıkların canlı olarak tasvir edilmesi, düşünme, konuşma, hissetme ve hareket etme gibi insana özgü yeteneklere sahip olması durumu” (2015:162).	“Ветер шумел в листве, словно шептал о чем-то важном”(Çev.: Rüzgar sanki önemli bir şey fısıldı-yormuş gibi yaprakların arasından hışırdıyordu.)
Küçültme (Литота)	“Söylenenin etkileyiciliğini arttırmak için bir şeyin özelliğinin bilinçli olarak küçültülerek ifade edilmesi” (2015:130).	“Жизнь человека – один миг” (Çev.: İnsan hayatı bir andır) “Я маленький человек, никто и ничто в этом большом мире.” (Çev.: Ben bu koca dünyadaküçük bir insanım, bir hiçim ve hiçbir şeyim.)

Metafor (Метафора)	“Nesnelere ya da olguların benzerliğine veya karşıtlıklarına dayanarak (karşılaştırma bağlaçları, benzetme edatları kullanılmaksızın) figüratif anlamda kullanılan bir kelime veya ifade” (2015:132).	“стальные нервы” (çev.: çelikten sinirler), волна эмиграции” (çev.: göç dalgası), “Она - солнце моей жизни”. (Çev.: O benim hayatımın güneşi/ışığı)
Örtmece (Эвфемизм)	“Farklı adlandırma yaparken anlamda iyileştirme, güzel adlandırma çabasının da olması” “politik doğruluk” (2015:115).	“война→военная операция” (çev.: savaş→ askeri operasyon), “слепой → незрячий” (çev.: kör→görme engelli), “уволить→снять с занимаемой должности” (çev.: kovmak → görevden almak)
STİLİSTİK FİGÜRLER (СТИЛИСТИЧЕСКИЕ ФИГУРЫ)		
Art Yineleme (Эпифора)	“Birleşik cümlelerin veya parçaların sonunda aynı sözcük ya da sözcük öbeklerinin tekrar etmesi durumu” (2015:66).	“Он плакал, она плакала, все плакали вокруг. Но я не плакал. Я просто не мог.” (Çev.: Adam ağladı, kadın ağladı, etrafındaki herkes ağladı. Ama ben ağlamıyordum. Ağlayamadım işte.)
Ayırma (Парцелляция)	“Bir cümlenin anlamsal yüklerini ve ifadelerini güçlendirmek amacıyla tek tek kısımlara veya sözcüklere ayrılarak bağımsız cümleler türetilmesi” (2015:173).	“Случилось это давно. Очень давно. У Анны беда стряслась. Большая.” (Çev.: Bu uzun zaman önce oldu. Çok uzun zaman önce. Anna'nın başı beladaydı. Büyük belada.)
Bağlaçsızlık (Бессоюзие)	“Birbiriyle bağlantılı cümleler arasında bağlaç kullanılmama, kasıtlı olarak bağlaçları kaldırma durumu” (2015:91).	“Случилось это давно. Очень давно. У Анны беда стряслась. Большая.” (Çev.: Bu uzun zaman önce oldu. Çok uzun zaman önce. Anna'nın başı beladaydı. Büyük belada.)
Çok Bağlaçlılık (Многосоюзие)	“Bağlaçsızlık figürünün tam tersi olan çok bağlaçlılık, birden fazla bağlaç kullanma durumu” (2015:143).	“... и слова, и дело, и ложь, и правда – всё у меня вместе, и совершенно искренно.” (F.M. Dostoyevski) (Çev.: Hem laf, hem iş, hem yalan, hem doğru – hepsi bende bir arada ve tamamen içten bir şekilde)
Derecelendirme (Градация)	“Derecelendirme içeren yapılar genellikle nötr bir kelimeyle başlar ve yavaş yavaş anlamı, gücü, etkisi artar ya da azalır. Derecelendirme giderek artan (восходящая) ya da azalan (нисходящая) ise düzeyde yerleştirilebilir” (2015:101)	“Каждый день, каждый час, каждую секунду думаю о тебе.” (Çev.: Her gün, her saat, her saniye seni düşünüyorum.)
Devriklik (Инверсия)	“Cümlenin öğelerinin, ifadeyi güçlendirmek amacıyla, kurallı öge dizilimini ihlal ederek kendine özel bir düzende sıralanması durumudur ancak her kuralsız dizilim “devriklik” figürü sayılmaz” (2015:113).	“С ужасом придумала я, к чему всё это ведёт” (А. С. Пушкин) (Çev.: Dehşet içinde/dehşetle farkına vardım, tüm bunların neye sebep olacağını.) “Никак не могу понять, чем хочу я заниматься в жизни.” (Bir türlü anlayamıyorum, ne yapmak istiyorum ben hayatta)

Eksiltme (Эллипсис)	“Cümlelerin anlam bütünlüğünü bozmadan, genellikle kasıtlı olarak cümlelerin bağlamındaki anlamı kolaylıkla belli olan sözcükleri cümlede kullanmama, çıkarma” (2015:228).	“Мне нужна скорая!” (Çev.: Bana ambulans lazım!) [скорая помощь/ скорая медицинская помощь] “Доедешь – напиши.” (Çev.: Vardığında yaz.) [Как доедешь домой, напиши мне.]
Oksimoron (Оксиморон)	“Anlam bakımından birbirine zıt, birbiriyle çelişkili iki sözcük, öbek ya da tümcenin bir arada kullanılması” (2015:60).	“горькая радость” (çev.: acı mutluluk), “живой труп” (çev.: yaşayan ölü/canlı ceset)
Ön Yineleme (Анафора)	“Ön yineleme, birbirini izleyen cümlelerin başında aynı sözcüksel ya da sözdizimsel yapının tekrar etmesi” (2015:66).	“Я хочу, чтобы моя жизнь стала лучше. Я хочу, чтобы я чувствовал себя счастливее. Я хочу, чтобы мои отношения были крепче.” (Çev.: İstiyorum ki hayatım daha iyi olsun. İstiyorum ki daha mutlu olayım ve istiyorum ki daha güçlü ilişkilerim olsun.)
Paralellik (Параллелизм)	“Birbirine komşu cümlelerin aynı model söz dizimine sahip olmaları durumu” (2015:167).	“Он стоял на балконе, смотрел на закат и пил кофе”. (Çev.: O, balkonda duruyor, gün batımını izliyor ve kahve içiyordu.)
Retorik Hitap (Риторическое обращение)	“Hitap edilen kişinin ya da nesnenin dikkati çekme amacı olmadan birine ya da bir şeye yönelik vurgulu hitap” (2015:196).	“Скажи мне, друг мой, кто ты такой?” (Çev.: Söyle bana, arkadaşım. Kimsen sen?)
Retorik Soru (Риторический вопрос)	Bir yanıt alma amacı olmadan, sadece o duruma dikkat çekme amacıyla kullanılan soru cümleleridir (2015:194).	“Кто из нас не мечтал о таком романтическом свидании?” (Çev.: Aramızdan kim böyle romantik bir buluşmayı hayal etmedi ki?)
Retorik Ünlem (Риторическое восклицание)	İfadenin duygusal tonunu arttıran ve ifadeye duygusal olarak çeşitli etkileyici özellikler ve kişinin sevinç, hayranlık, şaşkınlık, üzüntü, trajedi ve kahramanlık gibi durumlarını ileten ünlem cümlesi (2015:195).	“О, какое прекрасное утро!” (Çev.: Oh, ne kadar harika bir sabah!) “Боже мой, как же ты мог это сделать?!” (Çev.: Aman tanrım, bunu nasıl yapabildin?!)
Susma (Умолчание)	“Yazarın bilinçli olarak düşüncüyü tam olarak ifade etmediği, okuyucuya veya dinleyiciye söylenmemiş olanı kendisinin tahmin etmesine izin veren söz sanatı” (2015:219).	Örn.: “Нет, я хотел...быть может, вы...я думал, что уж борону время умереть” (Puşkin, Akt. Rozental, 2011, s. 404). (Çev.: Hayır, isterdim... Belki, siz... Ben baronun ölme vaktinin geldiğini düşünüyordum.)
Tezat (Антитеза)	“Tezat, kavramların, olguların keskin bir karşıtlığını ifade eder. Tezatin temelinde kontrast vardır ve bu nedenle sıklıkla zıt anlamlılar üzerine inşa edilir” (2015:72).	“Я царь – я раб, я червь – я бог!”. (G. R. Derjavin) (Çev.: Ben çarım – ben köleyim, ben solucanım – ben tanrım!)“Его голос был сладким, но слова горькими”. (Çev.: Sesi tatlıydı ama sözleri acıydı.)

Yukarıdaki tabloda Rus dilindeki söz sanatlarını tanımları, kullanım özellikleri ve örnekleriyle birlikte vererek açıklamaya çalıştık.

Stilistik alanında çalışmaları bulunan birçok Rus dilbilimci ve araştırmacı çalışmalarında basın dilinde *metafor*, *ad aktarması*, *dolaylama*, *epitet*, *kişileştirme*, *kapsamlama*, *karşılaştırma-benzetme*, *retorik soru*, *retorik hitap*, *ayırma*, *devrliklik* gibi söz sanatlarının en yaygın biçimde kullanılan söz sanatlarını olduğunu ifade etmektedirler (Solganik, 2016:208; Karasenko, 2018:151).

D. Günay, vd. (2009) “*Gazete Söyleminde Sık Kullanılan Söz Sanatlarına İlişkin Bir İnceleme: Gazete Dilindeki Yaratıcılık*” isimli çalışmada gazete söylemini söz sanatları açısından değerlendirdiği çalışmada Türk basın dilinde en sık kullanılan söz sanatları arasında *ad aktarması*, *metafor* ve *kapsamlama* olduğunu ifade etmiştir. Bu açıdan Rus araştırmacıların çalışmalarını da göz önünde bulundurarak literatürde Rus ve Türk basın dilinde en çok tercih edilen söz sanatlarının büyük oranda benzerlik gösterdiğini söylememiz mümkündür. Bir sonraki kısımda incelemeye tabii tuttuğumuz metinler özelinde Rus basın dilinde en sık kullanılan söz sanatlarını ve Türkçeye aktarımlarının ne şekilde gerçekleştiğini karşılaştırmaya çalışacağız.

İnceleme ve Bulgular

Çalışmamızın bu kısmında haber metinleri gibi hızlı tüketilen, okuyucuya bilgi aktarmak ve aynı zamanda okuyucu üzerinde etki bırakmak amaçlı bir metin türünde söylemi etkileyici hale getiren dil araçları olan söz sanatlarının çevirisinin nasıl yapıldığı, haber metinlerini çevirirken aynı zamanda bir haber üreticisi de olan çevirmenin sözcük, cümle ve metin düzeyinde aldığı kararların ne yönde gerçekleştiği incelenmiştir. İnceleme kısmında M. Yazıcı'nın (2011) ortaya koyduğu stratejilerden yararlanılmıştır.

Kaynak ve erek dilde haber metinlerinin karşılaştırılmasındaki amaç kaynak dilde kullanılan söz sanatlarının hangi yöntemlerle çevrildiği, çeviri sırasında kaynak metne mi yoksa erek dilin normlarına mı bağlı kalınmasının tercih edildiği gibi unsurları değerlendirebilmektir. Rusça ve Türkçe olarak haber metinlerinin bazı hususlar özelinde ele alınmasının Rus dilinin ileri öğrenimi ve öğretimine, ayrıca Rusça-Türkçe dil çiftinde çeviri alanına katkı sağlaması açısından önemli olabileceğine inanmaktayız.

İncelemeye dijital basından elde edilen 32 haber metni dahil edilmiştir. Haberler konu bakımından toplumsal, politik ve kültürel içeriklidir. Kaynak dildeki örnek metinler içerisinde 161 tane söz sanatı ifadesi tespit edilmiştir. İncelediğimiz kaynak metinlerde kullanılan söz sanatları ve kullanım sıklıkları sırasıyla *metafor* (35), *epitet* (13), *küçültme* (13), *kapsamlama* (12), *dolaylama* (7), *karşılaştırma-benzetme* (7), *kişileştirme* (5) *abartma* (5), *ima* (4), *örtmece* (3), *ironi* (3), *ad aktarması* ve *alegori* (2'şer); *paralellik* (15), *ön yineleme* (6), *devrliklik* (5), *tezat* (4), *ayırma* (4), *retorik hitap* (3), *retorik soru* (3), *eksiltme* (2), *susma* (2) ve *art yineleme*, *bağlaçsızlık*, *çok bağlaçlılık*, *derecelendirme*, *oksimoron* ve *retorik ünlem* (1'er) olarak saptanmıştır.

Bulguların gösteriminde örneklerin hangi metinlerden alındığının anlaşılabilmesi için KM (kaynak metin) ve EM (erek metin) kısaltmaları numaralandırılarak ilgili metinlere işaret edilmektedir.

İncelemeler aşağıdaki örneklerde gösterildiği gibi yürütülmüştür:

Kaynak metinde haber başlığı olarak kullanılan ve *paralellik* ve *tezat* figürleri ile kurulu olan **Rus.:** “Национальная гордость- **ничто**, спасение детей – **всё**” (KM4) cümleinin çevirisi **Tr.:**

“Çocukların hayatı ulusal gururdan önemli” (EM4) bu sözdizimsel yöntemler korunmayarak anlamsal bir karşılaştırma anlamı kazandırılarak yapılmıştır. Krş.: [Ulusal gurur **hiçbir şey**, çocukları kurtarmak **her şeydir**].

Rus.: “Это спор о мягкой силе, о моделях развития и демократии — где жить лучше. Это спор о ценностях, в центре которого неизбежно окажется человек — с его уровнем благосостояния, качеством жизни, защищённости, базовыми правами и свободами.” (KM6)

Tr.: “Bu yürütülen, kalkınma modelleri ve demokrasi gibi yumuşak güç üzerine yürütülen bir rekabet. Yani, hangi ülkede yaşamak daha iyi? Odağında kuşkusuz insanın yanı sıra refah düzeyinin, yaşam kalitesinin, güvenliğinin ve temel hak ve özgürlüklerinin yer aldığı bir değerler tartışması bu. (EM6)

Yukarıdaki örnekte cümlelerin sözdizimi ve cümle başlarında tekrar eden yapı olarak “это спор о ...” yapısı *paralellik* ve *ön yineleme* figürlerine işaret etmektedir. Çeviride *ön yineleme* figürü özelliğini kaybettirilip cümlenin sonuna atılmış *yer değiştirme* stratejisi kullanılmış ve erek metinde *devriklik* oluşturulmuştur. Ön yinelemeyi oluşturan sözcük “спор” (tartışma, münakaşa, kavga) erek cümlede geçtiği ilk yerde rekabet, ikinci yerde ise tartışma olarak çevrilmiş, sözcük düzeyinde bir birlik sağlanamamıştır. Aynı zamanda kaynak cümlede olmadığı halde (altı kesikli çizgi ile gösterilmesinin sebebi budur) çeviri cümleye “Yani, hangi ülkede yaşamak daha iyi?” şeklinde *retorik bir soru* eklenmiştir. Bu durum da *ekleme* stratejisine işaret etmektedir ancak bunun bilinçli olarak eklenmediği, çevirmenin “Это спор о мягкой силе, о моделях развития и демократии — где жить лучше.” cümlesindeki tire işaretinin işlevini göz ardı etmesinden kaynaklı bir hata olması daha olasıdır. Krş.: [Bu, yumuşak güç, kalkınma ve içinde **yaşamının daha iyi olduğu demokrasi** modelleriyle ilgili bir tartışmadır.]

Rus.: “Лукашенко: российские тесты на коронавирус **ни к черту**.” (KM11)

Tr.: “Belarus Devlet Başkanı Aleksandr Lukaşenko, testlerin yeterince başarılı olamadığını savunarak, Rus test kitleri için “**Canı cehenneme!**” dedi.” (EM11)

Yukarıdaki örnekte “*ни к черту*” ifadesi konuşma diline ait bir *deyim*dir. “Hiçbir işe yaramaz, çok kötü” anlamına gelir. Kötü demek yerine deyimsele ifadeye başvurulması ve nesnenin değerinin daha da düşük olarak ifade edilmesini sağlamasını bakımından *küçültme* söz sanatına örnektir. İfadenin Türkçe çevirisine baktığımızda “canı cehenneme” olarak çevrildiğini görüyoruz. Oysa bir kişiye duyulan öfkeyi belirtmek için söylenen “(удму) к черту” ifadesi “canı cehenneme” olarak çevrilir bu bakımdan çevirmen tarafından ifadelerin karıştırıldığını düşünmekteyiz. Genel olarak, kaynak cümlede ifade edilen ile erek cümlede söylenen anlamsal ve üslupsal olarak uyuşmamaktadır ancak iki ifadede de *abartı* anlamı korunmaktadır. Bu durumun dışında, olumlu olarak değerlendirebileceğimiz bir çeviri stratejisi olarak (Bkz.: Lukaşenko →Belarus Devlet Başkanı Aleksandr Lukaşenko) *açıklama stratejisinden* yararlandığımızı gözlemliyoruz.

İncelemelerimiz sonucunda ulaşılan ve metinlerin çevirilerinde ön plana çıkan bazı hususlar ve örnekleri şöyledir:

Yeni söz sanatı anlamının kazandırılması:

Rus.: “Послание Путина — это своего рода политический огнетушитель, с помощью которого российский президент **остудил** слишком горячие головы в американской политической и военной элите.” (KM3)

Tr.: “Putin’in konuşması, bir tür siyasi yangın söndürme cihazı gibi ve Rusya devlet başkanı bununla ABD’deki heyecanlı siyasi ve askeri kişiliklerin **ateşini düşürüyor.**” (EM3)

“*Остыдуть*” [soğutmak] metin içerisinde zaten metafor anlamında kullanılırken çeviri yoluyla ekstra metaforik anlam kazandırılmıştır. [soğutmak] → “ateş düşürmek”

Rus.: “Кремль **пошёл на уступки**” (KM7) [Kremlin **taviz verdi**] anlamına gelen haber başlığı, **Tr.:** “Devlet neden **geri adım** atıyor?” (EM7) olarak çevrilmesiyle “*пойти на уступки*” [taviz vermek] → “geri adım atmak” hem metafor anlamı kazandırılmış hem de cümleinin sözdizimi değiştirilerek retorik soru özelliği verilmiş.

Rus.: “Visa понесла убытки в размере \$60 млн **после приостановки деятельности** в России” (KM28)

Tr.: “Visa, Rusya’daki **faaliyetlerini askıya almasından** sonra 60 milyon dolar zarara uğradı” (EM28) Krş.: “*после приостановки деятельности*” [faaliyetlerin durdurulmasından sonra] → “faaliyetleri askıya almak” Kaynak metindeki yapıda herhangi bir söz sanatı yer almamasına karşın Türkçe çevirisinde bu anlam “askıya almak” deyimini ile aktararak söz sanatı anlamı kazandırılmıştır.

Söz sanatı anlamının yitirilmesi:

Rus.: “политическая плоскость” (KM7)

Tr.: “siyaset” (EM7)

Krş.: [siyasi düzlem] → “siyaset”

Kaynak metinde kullanılan “siyasi düzlem” öbeği “siyaset” (*политика*) sözcüğüne göre daha etkili ve basın diline ait bir ifadededir. Erek metinde ifadenin bu anlamı göz ardı edilerek söz sanatı anlamı yitirilmiştir.

Rus.: “**Безусловный** доход будет - **безусловно!**” (KM10)

Tr.: “**Koşulsuz** temel gelir **yoğda**” (EM10)

Krş.: [**Koşulsuz** gelir **koşulsuz** olacak!]

Haber metninin başlığı olan bu cümleinin kaynak metindeki yapısının sahip olduğu *stilistik paralellik* özelliği erek metinde korunmayarak ahenk yitirilmiştir.

Rus.: “Власти Турции **туманно** сообщают о том, что.....” (KM12)

Tr.: “Türk resmi makamları seçeneklerin **tartışıldığını söylüyor**” (EM12)

Krş.: [Türk makamları Hakkında “**sisli, kesin/net olmayan bir biçimde**” açıklama yapıyorlar]

Yukarıdaki örnekte kaynak metinde yer alan “*туманно*” (sisli) zarfı *metafor* anlamına sahiptir ancak erek metinde bu anlam korunmayarak ifadenin belirsizliği söz sanatı kullanılmadan ifade edilmeye çalışılmıştır.

Rus.: “В настоящий момент самые влиятельные СМИ Европы **буквально бомбардируют** свою аудиторию позитивными публикациями о «Спутнике V»” (KM13)

Tr.: “Avrupa’nın lider medya organları, şu sıralar okurlarına yoğun bir şekilde Sputnik V aşısı hakkında olumlu yayınlar sunuyor.” (EM13)

Krş.: [Şu anda Avrupa’nın en etkili medyası, kitlelerini <Sputnik V> hakkında olumlu yayınlarla **tam anlamıyla/adeta bombalıyor/bombardımana tutuyor.**]

Kaynak metindeki *бомбардировать* (bombalamak) fiilinin *abartma* ve *metafor* anlamı “yoğun bir şekilde yayın yapmak” ifadesi ile karşılanmıştır bu yöntemle söz sanatı özelliği ve ifadeye katılan ek anlamlar ortadan kaldırılmıştır.

Başka söz sanatıyla değiştirme:

Rus.: “близкими к нулю” (KM9)

Tr.: “var ile **yok** arası” (EM9)

Krş.: [sıfıra yakın] → “var ile **yok** arası”

Yukarıdaki örnekte kaynak metindeki *metaforik anlam* erek metinde *küçültme* söz sanatı ile karşılanmıştır.

Rus.: “размахивание шашкой” (KM14)

Tr.: “gövde gösterisi” (EM14)

Krş.: [kılıç sallamak] → “gövde gösterisi”

Kaynak metinde yer alan “*размахивание шашкой*” (kılıç sallamak) ifadesi hedef metinde “gövde gösterisi” olarak karşılanmıştır. Kaynak metindeki metafor anlamı erek metinde deyim ile değiştirilerek ifade edilmiştir.

Rus.: “Госдума: **новые** лица и **новые** силы” (KM18)

Tr.: “Güçlü bir parlamento için taze kan” (EM18)

Krş.: [Devlet Duması: **yeni** yüzler ve **yeni** güçler] “**taze** kan”

Yukarıdaki örnekte yer alan “*новые лица*” (yeni yüzler/kişiler) ifadesinde “yüz” sözcüğü “kişi” anlamında kullanıldığı için *kapsamlama* sanatına örnektir. Erek metinde bu ifade “taze kan” *metaforu* ile ifade edilmiş olup kaynak metnin ifadesindeki stilistik paralellik de çeviride sağlanamamıştır.

Rus.: “кошка пробежала” (KM21)

Tr.: “birbirlerine düşmek” (EM21)

Kaynak metinde yer alan “*кошка пробежала*” (birebir: kedi koştu) ifadesi, Türkçe’deki “aralarına kara kedi girmek” ve “birbirlerine düşmek” deyimleri ile benzerlik göstermektedir. İlgili ifadenin erek metinde “birbirlerine düşmek” deyimini ile karşılanmış olması söz sanatı anlamını değiştirmekte ve daha çok anlamsal çeviriye örnek teşkil etmektedir.

Tam karşılığın sağlanması:

Rus.: “холодный душ” (KM3) = **Tr.:** “soğuk duş etkisi” (EM3)

Rus.: “политический огнетушитель” (KM3) = **Tr.:** “siyasi yangın söndürme cihazı” (EM3)

Rus.: “подливать масло в огонь” (KM8) = [ateşe yağ dökmek] = **Tr.:** “ateşe körükle gitmek” (EM8)

Rus.: “бумажный тигр” (KM23) = **Tr.:** “kâğıttan kaplan” (EM23)

Yukarıdaki örneklerde *birebir çeviri* yoluyla anlamın tam karşılığının sağlandığı ve söz sanatı anlamlarının korunduğu görülmektedir.

Emsal metinlere¹ ima:

Rus.: “Алтайская Рапунцель”(KM1)

Tr.: “Rus **Rapunzel**” (EM1)

Bu habere konu olan kişinin saçları çok uzun olduğu için kişi *Rapunzel*'e benzetilerek **Rapunzel masalına imada** bulunuluyor.

Rus.: “Будто снова засыпать Помпеи землей...” (KM12)

Tr.: “Sanki **Pompei**'nin üzeri yeniden toprakla örtülüyor” (EM12)

Ayasofya'nın kiliseden camiye dönüştürülmesi hakkındaki bu haberde antik Roma kenti olan *Pompei*'e göndermede bulunuluyor.

Rus.: “Дружба дружбой, а электричество – врозь”. (KM21)

Tr.: “Enerji kıtlığı en iyi dostları bile ayırır”. (EM21)

Yukarıdaki örnekte yer alan “Дружба дружбой, а электричество врозь” cümlesi Rusçada “Дружба дружбой, а денежкам счет” [arkadaşlık arkadaşlıktır ama para hesabı gerekir]; “Дружба дружбой, а табачок врозь” [dostluk dostluktur, sigara ise ayırıcıdır]; “Дружба дружбой, а служба службой” (arkadaşlık arkadaşlıktır, iş iştir) şeklinde yer alan cümlelere yapılan bir *imadır*. Cümle, anlamsal olarak “İş başka, arkadaşlık başka”; birebir olarak ise “Arkadaşlık arkadaşlıktır, elektrik ise ayırıcıdır” şeklinde çevrilebilirdi.

Rus.: “Нет капусты — пусть едят авокадо.” (KM22)

Tr.: “Lahana yoksa avokado yesinler.” (EM22) Bu ifade, herkesçe bilinen “**Ekmek yoksa pasta yesinler**” cümlesine yapılan bir göndermedir.

Anlam kaybı:

Rus.: “Россиянин отдохнул в Турции и описал цены словами «глаза на лоб полезли»” (KM27)

Tr.: “Türkiye’de tatil yapan Rus, Türkiye’deki fiyatları “**gözlerim alınma tırmandı**” sözleriyle açıkladı.” (EM27)

Rusçadaki “*глаза на лоб лезут (полезли)*” deyiminin sözcüğü sözcüğüne çevrilmiş olması “gözleri alınma tırmandı” olarak çevrilmiş olması Türk okur için anlaşılır bir ifade yaratmamakta-

1 Rus dilinde ima söz sanatı ile yakından ilişkili bir başka ifade aracıdır. Rusçada “*прецедентные тексты*” olarak adlandırılan Türkçede *emsal metinler/anıştırma metin* olarak çevrebileceğimiz özel isim, adlandırma, söylem gibi sadece belirli bir kültürün temsilcilerinin bildiği ve anladığı yapılarıdır. Emsal metinler sadece bir sözcük, özel isim, cümle, şarkı sözü gibi bir kültürün ürünü ya da parçasıdır.

dır. Çeviride eşdeğerliliğın sağlanabilmesi için çeviri önerileri: [gözleri yuvasından fırlamak/ağzı açık kalmak].

Sonuç

Haber çeviri metinleri üzerinden Rusça-Türkçe dil çiftinde söz sanatları temelinde dilsel benzerlikler ve farklılıkların incelendiğı çalışmada dilde söz sanatlarının kullanım özellikleri ve çeviri stratejileri ortaya konulmaya çalışılmıştır. Yapılan incelemelerden de anlaşılacağı üzere dil, çevirilerde işlevsel yönüyle daha çok ön plana çıkarak iletişime aracılık yapan bir araç görevi görmektedir.

Çalışmadaki tüm bilgiler ışığında, haber metninin aktarımı söz konusu olduğunda bilgi aktarımı yapılan dilin sadece dil bilgisine değil, aynı zamanda toplumun bir parçasını oluşturan değerlere ve kültürüne de iyi bir şekilde hâkim olmak çevirinin niteliğine etkisi açısından büyük bir gereklilik olarak ortaya çıkmaktadır. Bu gereksinimlerin eksikliğinin hissedildiğı durumlarda yüzeysel bir bilgi birikimine sahip olduğunda bile aktarım düzeyinde çeşitli sorunlar ile karşılaşabilmektedir. Haber metinleri hem haber başlıklarında hem metin içerisinde genel olarak söz sanatlarının çok fazla kullanımının tercih edildiğı metinlerdir ve çeviride zorluk yaratan durumlar da özellikle söz sanatlarının ve çeşitli ifade araçlarının kullanımı ve bunların aktarımında ortaya çıkmaktadır. İncelemede kaynak ve erek metinlerin bazı farklılıklara sahip olduğu gözlemlenmiştir. Bu farklılıklar kaynak haber metninin çoğunlukla derlenerek çevrilmesinden ileri gelmektedir. Haber çevirisi, uluslararası iletişim ve haberleşme alanında önemli bir “köprü” görevi görür. Diğer alanlardaki çeviri süreçlerinden farklı olarak haber çevirisinde, haberlerin doğası gereği tek bir kaynak metinden söz edilemez. Bu bakımdan, dış basından çeviri yoluyla aktarılan haberler derleme çeviri olarak görülmelidir. Bu nedenle çalışmada metnin tamamı üzerinden değil, metin içerisinde sözü edilen konuya yönelik tanımlayıcı ifadelerin olduğu çeşitli kesitler ve başlıklar gibi kısımlarda söz sanatlarının izine düşerek erek dilde karşılıkları bulunmaya çalışılmıştır.

İnceleme bize, haber metnlerinde en çok kullanılan söz sanatlarının sırasıyla *metafor*, *epitet*, *küçültme*, *kapsamlama*, *dolaylama*, *karşılaştırma-benzetme* ve *abartma* olduğunu, figürlerden ise *paralellik*, *ön yineleme*, *devrliklik*, *tezat*, *retorik hitap* ve *retorik sorunun* sıklıkla kullanıldığını, bunların çevirileri esnasında en çok tercih edilen çeviri stratejilerinin ise *sözcüğü sözcüğüne çeviri*, *değiştirme* ve *uyarlama* olduğunu göstermiştir. Bu anlamda ulaştığımız sonuçlar literatürle de uyum sağlamaktadır.

Rusça haber metnlerinde söz sanatlarının en çok haber başlıklarında kullanıldığı saptanmıştır. Bunun sebebi, haberin daha ilgi çekici hale getirilerek bu sayede okuyucunun haberin tamamına yönlendirilmesinin hedeflenmesidir. Söz sanatları dışında “*emsal metinler*” olarak adlandırılan ve haber metinleri ile başlıklarda sıklıkla kullanılan bu ifade yönteminin amacı, metinde okuyucuya “tanıdık” bir şeyler sunma ya da hatırlatma yoluyla habere dikkat çekmektir. Bu bilgiler ışığında Rusçadan Türkçeye basın metnlerinin çevirilerinin genellikle kaynak metne bağlı olarak gerçekleştirildiğı ancak deyimler, atasözleri gibi kalıp ifadelerin *çevirileri söz konusu olduğunda uyarlama* stratejisinin tercih edildiğı gözlemlenmiştir. Hedef kitleye yönelik yapılan çevirilerde ise, Rusça kaynak metinde mecazi ya da figüratif bir ifade olmamasına karşın Türkçe çeviri metinde söz sanatı kullanımına sıklıkla başvurulduğu saptanmıştır. Rusça metinlerin Türkçeye çevirilerinde mecazların genellikle sözcüğü sözcüğüne çevirilerinin yapıldığı ve bu anlamda Rusçada Türkçede kullanılan söz sanatlarının anlamsal eşdeğerlik sağladığı ancak Rusça ve Türkçe sözdizimi kural-

ları bakımından farklılıklara sahip olduğu için stilistik figürlerin kullanıldığı ifadelerin Türkçeye çevirilerinde figür özelliğinin yitirmekte olduğu için eşdeğerlik sağlanmadığı sonucuna varılmıştır. Bir söz sanatını, söz sanatı olarak aktarmak zorunluluğu olmasa da o söz sanatının anlama kazandırdığı ek anlam boyutu dikkate alınarak çeviri yapılmalıdır. İncelenen örnekler özelinde hem kaynak odaklı hem de erek odaklı çeviri stratejilerinin tercih edildiği görülmektedir.

Bu açıdan söz sanatlarının çevrilmesi, çeviri yapılırken dikkat edilmesi gereken önemli ve aynı zamanda da zor bir konudur. Çevirmenler, orijinal metindeki söz sanatının etkisini ve anlamını koruyarak erek dile aktarmalıdır. İki dil arasında, herhangi bir çeviri durumunda uygun stratejilerin seçilmesi ve uygulanması, çevirmenin bilgi, beceri ve deneyimlerine bağlıdır. Çevirinin değerini belirleyen de budur. İncelemede karşılaşılan çeviri sorunlarından yola çıkarak benzeri durumların önüne geçebilmek adına çevirmenlere yönelik aşağıdaki birkaç öneri mahiyetindeki çıkarım şu şekilde sunulabilir:

1. “Çevirmek” yerine yeniden oluşturmayı denemek. Söz sanatları genellikle orijinal metinde belirli bir etki yaratmak için kullanılır. Bu nedenle, çevirmenler, söz sanatının etkisini diğer bir dile aktarabilmek için çevirmek yerine aynı etkiyi yeniden oluşturmak tercih edebilirler.

2. Erek dilde bulunan benzer söz sanatlarını kullanmak. Kaynak dilin söz sanatlarına benzer erek dilin söz sanatları kullanılarak, erek dile daha kolay aktarım yapılabilir.

3. Aynı etkiyi yaratmak uğruna farklı bir söz sanatı kullanmak. Kaynak dilin söz sanatının erek dilde bir karşılığı olmayabilir. Bu durumda, çevirmenler, aynı etkiyi yaratabilmek için erek dilde farklı bir söz sanatı kullanabilirler.

4. Söz sanatının açıklamasını eklemek. Bazı söz sanatları, erek dilde yaygın olarak hatta hiç kullanılmayabilir. Bu durumda çevirmenler, okuyuculara söz sanatının ne anlama geldiğini açıklamak için bir not ekleyebilirler.

5. Orijinal söz sanatının etkisini yitirmeden kelime seçimini yeniden düzenlemek.

Çevirmenler, erek dildeki kelime seçimlerini yeniden düzenleyerek, orijinal söz sanatının etkisini erek dile aktarabilirler. Son olarak, bu stratejilerin yanı sıra, çeviri yaparken, erek dilin kültür, dil ve edebi normlarına uygunluk da önemlidir. Bunun için, çevirmenler erek dile yeterince hâkim olmalı ve orijinal metindeki söz sanatlarını erek dilin edebi diline uygun şekilde yeniden oluşturmalıdırlar. Kaynak dilde ve erek dilde incelemeye tabi tutulan basından örneklerin betimleyici içerik analizi yöntemi ile Rus basın dilinde söz sanatları kullanımının Türkçeye aktarımındaki genel eğilimlerin belirlenmeye çalışıldığı, bununla birlikte ulaşılabilen kaynaklar ve örneklerle sınırlı olan bu çalışma, sadece basın çevirisinde değil Rusçadan Türkçeye yapılan tüm çevirilerde söz sanatlarının kullanımından kaynaklanan, zorluk yaratan durumların tespit edilmesi, bu ifadelerin daha iyi anlaşılmasına ve çevirilerinin daha kolay yapılmasına yardımcı olacaktır. Tarafımızca elde edilen sonuçların pratik çalışmalarda dış basından haber çevirilerinde ya da herhangi bir çeviri faaliyetinde söz sanatlarının aktarımlarında yol gösterici olması açısından ve teorik çalışmalar için ise ileride bu alanda yapılacak çalışmalara katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

Kaynakça

- Alekseyev, A. Ya. (2012) *Sopostavitelnaya Stilistika*. Dnepropetrovsk: NGU.
- Amman, M. (2008) *Akademik Çeviri Eğitime Giriş*. İstanbul: Multilingual.
- Bobilev, B. G., Korobkova, N. V., Koşeleva, S. V., Mişekçina, V. V., Salyayev, V. A., Fedina, G. N., Şahova, İ. E. (2009) *Kultura reçi i stilistika*. Oryol: OryolGTU.
- Çolak, G. (2020) *Toplumdilbilimi: Toplumsal Cinsiyet ve Dil*. İstanbul: Bilge Kültür Sanat.
- Demidova E. B. (2011) *Stil..Stil..Stil*. Moskva: İzdatelstvo Prometey.
- Desyayeva, N. D., Arefyeva, S. A. (2008) *Stilistika sovremennogo russkogo yazıka*. Moskva: Akademiya.
- Günay, D., Şahin, A., Ofaz, E., vd. (2009) *Gazete Söyleminde Sık Kullanılan Söz Sanatlarına İlişkin Bir İnceleme: Gazete Dilindeki Yaratıcılık. XXII. Ulusal Dilbilim Kurultayı Bildirileri*. 8-9 Mayıs 2008, Ankara: Yüzüncü Yıl Üniversitesi Yayınları.
- İnce, Ü. ve Dizdar, D. (2019) *Çeviri Atölyesi: Çeviride Tuzaklar*. (4. baskı) İstanbul: Can Yayınları
- Karaağaç, G. (2018) *Dil Bilimi Terimleri Sözlüğü* (2. Baskı), Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Karassenko, E. A. (2018) *Vvedenie v perevodovedenie: učeбноe posobie*. Donetsk: DonNu
- Kojina M.N., Duskayeva L.R., Salimosvki V.A. (2014). *Stilistika russkogo yazıka*. Moskva: Flinta, Nauka.
- Kozan, O. (2014) *Rus ve Türk Gazete Haber Başlığı Dili: Kültürdilbilimsel Yaklaşım*. Ankara: Gazi Kitabevi
- Kupina, N.A., Matveyeva, T. V. (2013) *Stilistika sovremennogo russkogo yazıka*. Moskva: İzdatelstvo Yurayt.
- Moskvin, V.P. (2007) *Vırazitelniye sredstva sovremennoy russkoy reçi. Tropı i figuri. Terminologičeskiy slovar*. Moskva: Feniks.
- Rijkova-Grişina, L. V. (2015) *Slovar. Hudojestvenne Sredstva, İzobrazitelno-vırazitelne sredstva yazıka i stilistiçeskie figuri reçi*. Moskva: Flinta.
- Rozental D.E. (2001). *Spravoçnik po russkomu yazıku. Praktičeskaya stilistika*. Moskva: Mir i obrazovaine.
- Solganik, G. Ya. (2016) *Stilistika russkogo yazıka*. Moskva: Flinta.
- Yazıcı, M. (2011) *Çeviribilimde Araştırma*. İstanbul: Multilingual.
- Yıldız, Ş. (2005) *Dil, Kültür, İletişim ve Medya*. Ankara: Sinemis Yayınları.

Haber Kaynakları

KM1

Ria Novosti, 18.05.2017, <https://ria.ru/20160518/1435571754.html> (Erişim Tarihi: 01.03.2023)

EM1

Sputnik, 19.05.2017, <https://sputniknews.com.tr/20160519/dariya-gubanova-rus-rapunzel-1022856496.html> (Erişim Tarihi: 01.03.2023)

KM2

Sputnik Latvia, 27.12.2017, <https://lv.sputniknews.ru/20171227/Foto-kotorye-rastopjat-led-kalendar-rossijskoj-Zhenskoj-hokejnoj-ligi-6900009.html> (Erişim Tarihi: 01.03.2023)

EM2

Sputnik Türkiye, 27.12.2017, <https://sputniknews.com.tr/20171227/rusya-kadin-hokej-ligi-takvim-1031563576.html> (Erişim Tarihi: 01.03.2023)

KM3

Ria Novosti, 01.03.2018, <https://ria.ru/20180301/1515569427.html> (Erişim Tarihi: 01.03.2023)

EM3

Eurotopics, 01.03.2018, <https://www.eurotopics.net/tr/195448/putin-in-ulusa-seslenisi-savasa-davet-mi> (Erişim Tarihi: 01.03.2023)

KM4

Vedomosti, 11.07.2018, <https://www.vedomosti.ru/opinion/articles/2018/07/10/775150-uroki-spaseniya> (Erişim Tarihi: 01.03.2023)

EM4

Eurotopics, 11.07.2018, <https://www.eurotopics.net/tr/202741/futbolcularin-magaradan-kurtarilmasi-sevinc-yaratti> (Erişim Tarihi: 01.03.2023)

KM5

Vedomosti, 17.03.2019, <https://www.vedomosti.ru/opinion/articles/2019/03/17/796600-sistemnaya-problema-ekstremista-odinochki> (Erişim Tarihi: 01.03.2023)

EM5

Eurotopics, 17.03.2019, <https://www.eurotopics.net/tr/216689/christchurch-teroeruenen-kaynagi-ne> (Erişim Tarihi: 01.03.2023)

KM6

Kommersant, 30.04.2019, https://www.kommersant.ru/doc/3960619?from=author_mir (Erişim Tarihi: 01.03.2023)

EM6

Eurotopics, 30.04.2019, <https://www.eurotopics.net/tr/218872/rusya-ile-ukrayna-arasinda-pasaport-yarisi> (Erişim Tarihi: 01.03.2023)

KM7

Kommersant, 23.05.2019, <https://www.kommersant.ru/doc/3977031> (Erişim Tarihi: 01.03.2023)

EM7

Eurotopics, 23.05.2019, <https://www.eurotopics.net/tr/220047/yekaterinburg-ta-kilise-kavgasi-sona-erdi-mi> (Erişim Tarihi: 01.03.2023)

KM8

Vedomosti, 05.08.2019, <https://www.vedomosti.ru/opinion/articles/2019/08/05/808050-novaya-tema-dlya-protesta> (Erişim Tarihi: 01.03.2023)

EM8

Eurotopics, 05.08.2019, <https://www.eurotopics.net/tr/223613/rusya-da-yerel-secim-oencesi-toplu-goezalti> (Erişim Tarihi: 01.03.2023)

KM9

Ria Novosti, 10.12.2019, <https://ria.ru/20191210/1562193029.html> (Erişim Tarihi: 01.03.2023)

EM9

Eurotopics, 10.12.2019, <https://www.eurotopics.net/tr/231806/ukrayna-zirvesi-ne-getirdi> (Erişim Tarihi: 01.03.2023)

KM10

Vedomosti, 06.04.2020, <https://www.vedomosti.ru/opinion/columns/2020/04/06/827210-mir-posle-covid> (Erişim Tarihi: 01.03.2023)

EM10

Eurotopics, 06.04.2020, <https://www.eurotopics.net/tr/237942/sokaga-cikma-yasagi> (Erişim Tarihi: 01.03.2023)

KM11

Kommersant, 18.04.2020, <https://www.kommersant.ru/doc/4325890> (Erişim Tarihi: 01.03.2023)

EM11

DHA, 19.04.2020, <https://www.dha.com.tr/dunya/rusya-ile-belarus-arasina-kovid-19-testi-girdi-1766736> (Erişim Tarihi: 01.03.2023)

KM12

Vedomosti, 14.07.2020, <https://www.vedomosti.ru/opinion/articles/2020/07/13/834502-reshaetsya-sudba-mozaik-sv-yatoi-sofii> (Erişim Tarihi: 01.03.2023)

EM12

Eurotopics, 14.07.2020, <https://www.eurotopics.net/tr/243587/ayasofya-duenya-kueltuer-mirasi-mi-ayrılıkcilik-tohumu-mu> (Erişim Tarihi: 01.03.2023)

KM13

Ria Novosti, 05.02.2021, <https://ria.ru/20210205/vaktsina-1596043875.html> (Erişim Tarihi: 01.03.2023)

EM13

Eurotopics, 05.02.2021, <https://www.eurotopics.net/tr/255205/asi-diplomasisi-avrupa-harekete-mi-geciyor> (Erişim Tarihi: 01.03.2023)

KM14

Eho Moskvi, 13.02.2021, https://echo.msk.ru/blog/leonid_gozman/2789834-echo/ (Erişim Tarihi: 01.03.2023)

EM14

Eurotopics, 13.02.2021, <https://www.eurotopics.net/tr/256259/ab-rusya-iliskiler-kopma-noktasinda-mi> (Erişim Tarihi: 01.03.2023)

KM15

Eurotopics, 21.04.2021, <https://www.eurotopics.net/ru/260009/послание-путина-федеральному-собранию-о-чём-речи-не-было> (Erişim Tarihi: 01.03.2023)

EM15

Eurotopics, 21.04.2021, <https://www.eurotopics.net/tr/260009/putin-in-ulusa-seslenisi-neler-soylemedi> (Erişim Tarihi: 01.03.2023)

KM16

Eurotopics, 31.05.2021, <https://www.eurotopics.net/ru/262043/встреча-путина-и-байдена-каковы-ожидания> (Erişim Tarihi: 01.03.2023)

EM16

Eurotopics, 31.05.2021, <https://www.eurotopics.net/tr/262043/biden-putin-zirvesi-ne-getirecek> (Erişim Tarihi: 01.03.2023)

KM17

Eho Moskvi, 05.07.2021, <https://echo.msk.ru/blog/oreh/2866132-echo/> (Erişim Tarihi: 01.03.2023)

EM17

Eurotopics, 05.07.2021, <https://www.eurotopics.net/ru/264288/россия-превращает-шампанское-в-игристое> (Erişim Tarihi: 01.03.2023)

KM18

Ria Novosti, 21.09.2021, <https://ria.ru/20210920/rossiya-1750893836.html> (Erişim Tarihi: 01.03.2023)

EM18

Eurotopics, 21.09.2021, <https://www.eurotopics.net/tr/268273/duma-secimleri-putin-in-partisi-tahmin-edilenden-basarili> (Erişim Tarihi: 01.03.2023)

KM19

Novaya Gazeta, 29.09.2021, https://www.ng.ru/world/2021-09-29/1_8264_putin.html (Erişim Tarihi: 01.03.2023)

EM19

Yakın Doğu Haber, 30.09.2021 https://www.ydh.com.tr/HD16872_putin-ve-erdogan-suriye-ve-karabagin-golgesinde-bulustu.html (Erişim Tarihi: 01.03.2023)

KM20

Eurotopics, 25.10.2021, <https://www.eurotopics.net/ru/270413/почему-так-дорожали-продукты> (Erişim Tarihi: 01.03.2023)

EM20

Eurotopics, 25.10.2021, <https://www.eurotopics.net/tr/270413/gida-neden-bu-kadar-pahalandi> (Erişim Tarihi: 01.03.2023)

KM21

Ria Novosti, 09.12.2021, <https://ria.ru/20211209/energodefisit-1762830557.html> (Erişim Tarihi: 01.03.2023)

EM21

Eurotopics, 09.12.2021, <https://www.eurotopics.net/tr/272990/avrupa-doenuesuem-icin-enerjiyi-nereden-buluyor> (Erişim Tarihi: 01.03.2023)

KM22

Novaya Gazeta, 15.12.2021, <https://novayagazeta.ru/articles/2021/12/14/net-kapusty-pust-ediat-avokado> (Erişim Tarihi: 01.03.2023)

EM22

Eurotopics, 15.12.2021, <https://www.eurotopics.net/tr/273241/avrupalilari-rekor-enflasyondan-kim-kurtaracak> (Erişim Tarihi: 01.03.2023)

KM23

Ria Novosti, 06.01.2022, <https://ria.ru/20220106/kazakhstan-1766736130.html> (Erişim Tarihi: 01.03.2023)

EM23

Eurotopics, 06.01.2022, <https://www.eurotopics.net/tr/274075/kazakistan-moskova-icin-tehlikeli-olan-ne> (Erişim Tarihi: 01.03.2023)

KM24

Ria Novosti, 03.03.2022, <https://ria.ru/20220603/ssha-1792763196.html> (Erişim Tarihi: 01.03.2023)

EM24

GazetemRu, 03.03.2022, <https://www.gazetemru.com/2022/06/03/medvedev-abd-rusyaya-vekaleten-savas-ilan-etmis-durumda/> (Erişim Tarihi: 01.03.2023)

KM25

Ria Novosti, 03.03.2022, <https://ria.ru/20220303/informatsiya-1776301410.html> (Erişim Tarihi: 01.03.2023)

EM25

Sputnik, 03.03.2022, <https://sputniknews.com.tr/20220303/zaharova-rusya-batidan-benzeri-gorulmemis-bir-bilgi-teroruyle-karsi-karsiya-1054404505.html> (Erişim Tarihi: 01.03.2023)

KM26

TASS, 04.04.2022, <https://tass.ru/politika/14273875> (Erişim Tarihi: 01.08.2022)

EM26

Rusya'da Bugün, 05.04.2022, <https://rbg24.ru/news/putin-dost-olmayan-ulkeler-icin-misilleme-amacli-vize-tedbirlerine-iliskin-kararnameyi-imzaladi-12867.html> (Erişim Tarihi: 01.08.2022)

KM27

Lenta, 25.04.2022, <https://lenta.ru/news/2022/04/25/nalobpolezli/> (Erişim Tarihi:24.08.2022)

EM27

Rusya'da Bugün, 25.04.2022, <https://www.rbg24.ru/news/turkiyede-tatil-yapan-rus-turkiyede-ki-fiyatlari-gozlerim-alnima-tirmandi-sozleriyle-acikladi-12917.html>(Erişim Tarihi: 24.08.2022)

KM28

TASS, 27.04.2022, <https://tass.ru/ekonomika/14487627> (Erişim Tarihi:17.08.2022)

EM28

Rusya'da Bugün, 27.04.2022 <https://www.rbg24.ru/news/visa-rusyadaki-faaliyetlerini-askiya-almasindan-sonra-60-milyon-dolar-zarara-ugradi-12929.html> (Erişim Tarihi: 17.08.2022)

KM29

Ria Novosti, 27.04.2022) <https://ria.ru/20220427/brendy-1785645457.html> (Erişim Tarihi:23.08.2022)

EM29

Rusya'da Bugün, 27.04.2022, <https://www.rbg24.ru/news/rusyaya-ar-ka-kapidan-donecek-marka-sayisi-belli-oldu-12927.html> (Erişim Tarihi:23.08.2022)

KM30

TASS, 27.04.2022, <https://tass.ru/politika/14495641> (Erişim Tarihi: 01.03.2023)

EM30

İHA, 27.04.2022, <https://www.iha.com.tr/haber-putin-disaridan-biri-ukraynaya-mudahale-etmeye-calirsay-yanitimiz-yildirim-hizinda-olacaktir-1054318/> (Erişim Tarihi: 01.03.2023)

KM31

Novaya Gazeta, 15.05.2022, <https://novayagazeta.eu/articles/2022/05/15/serdtse-evropy-otdano-ukraine> (Erişim Tarihi: 01.03.2023)

EM31

Eurotopics, 15.05.2022, <https://www.eurotopics.net/tr/281592/2022-eurovision-sarki-yarismasi-barisa-verilen-oylar>(Erişim Tarihi: 01.03.2023)

KM32

New Times, 06.06.2022, <https://newtimes.ru/articles/detail/213490> (Erişim Tarihi: 01.03.2023)

EM32

Eurotopics, 06.06.2022, <https://www.eurotopics.net/tr/281097/rus-halki-savas-hakkinda-ne-duesuenueyor> (Erişim Tarihi: 01.03.2023)